

Witold Zdaniewicz, Teresa Podgórska

Biuletyn socjologii religii

Collectanea Theologica 63/4, 159-169

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BIULETYN SOCJOLOGII RELIGII

Zawartość: I. ZAKŁAD SOCJOLOGII RELIGII SAC. II. DUSZPASTERSTWO JAKO DZIAŁALNOŚĆ ZORGANIZOWANA. Bibliografia (1963—1992). III. WYKŁADY DLA DUCHOWIEŃSTWA W KUL. *

I. ZAKŁAD SOCJOLOGII RELIGII SAC (03-802 Warszawa, ul. Skaryszewska 12)

Zakład Socjologii Religii SAC jest instytucją naukowo-badawczą. Został erygowany w roku 1972 przez Stowarzyszenie Apostolstwa Katolickiego (skrót łac. SAC). Zakład od początku swego istnienia współpracował z Sekretariatem Episkopatu Polski w zakresie zbierania statystyki Kościoła katolickiego w Polsce. Z tą działalnością Zakładu związana jest seria wydawnicza pt. *Statystyka Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce*. W ramach tej serii wydawano zbiory statystyki Kościoła katolickiego w Polsce oraz spisy duchowieństwa diecezjalnego i zakonnego w Polsce (wykaz poniżej).

Od roku 1981 Zakład rozpoczął wydawanie nowej serii pt. *Studia socjologiczno-religijne*. Mieszczą się tutaj monograficzne opracowania poszczególnych autorów jak i prace zbiorowe, oparte na przeprowadzonych badaniach socjologicznych. Część z tych publikacji powstała na podstawie własnych badań Zakładu. W ramach tej serii wydano dotychczas 15 publikacji (wykaz poniżej).

Od 1979 roku Zakład rozpoczął na zlecenie Konferencji Episkopatu Polski badanie praktyk niedzielnych (*dominantes*) we wszystkich parafiach Polski. Badanie takie przeprowadzano raz w roku w ostatnią niedzielę listopada. Aktualnie jest w przygotowaniu publikacja na ten temat za lata 1979—1991. Okres ten dotyczy starego podziału diecezji w Polsce. W roku 1992 przeprowadzono badania dominantes w nowych diecezjach Polski już w czerwcu.

Oprócz tych badań zespół Zakładu przeprowadził też inne następujące badania:

1) W kooperacji z Instytutem Badań Problemów Młodzieży w Warszawie w latach 1988 i 1989 przeprowadzono badania na reprezentatywnej próbie uczniów i studentów polskich na temat „wartości religijno-moralne młodzieży w Polsce”.

2) W kooperacji z Instytutem Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Warszawskiego w ramach szerokiego programu badań „Rozwój regionalny — rozwój lokalny — samorząd terytorialny”, koordynowanego przez prof. dr hab. Antoniego Kuklińskiego, zrealizowano temat „Rola parafii rzymsko-katolickiej w organizacji życia społecznego na szczeblu lokalnym”. W raporcie z tych badań wykorzystano tylko część uzyskanych materiałów. Pozostałe materiały będą stanowiły bazę dla dalszych analiz. Materiały te były również podstawą dla kilku prac magisterskich i doktorskich.

3) Łącznie z Głównym Urzędem Statystycznym przeprowadzono reprezentatywne badania ogólnopolskie (5032 osób od lat 18) w roku 1991 na

* Biuletyn socjologii religii przygotowuje Zakład Socjologii Religii KUL pod kierunkiem ks. Władysława Piwońskiego. Redaktorem obecnego numeru jest Teresa Podgórska.

temat religijności społeczeństwa polskiego. Opracowano raport z tych badań, a w przygotowaniu jest publikacja.

4) Również w łączności z GUS-em Zakład przygotowuje nowe badania na temat etosu pracy Polaków.

Zakład ma własną pracownię komputerową (kierownikiem jest mgr S. Szaryk) oraz urządzenia poligraficzne. Do zespołu naukowego Zakładu należą zarówno członkowie Zakładu (ks. prof. dr hab. W. Zdaniewicz SAC, ks. mgr M. Olech SAC, dr Elżbieta Firlit, mgr A. Radzko) jak i bliscy współpracownicy (ks. prof. dr hab. W. Piwowarski KUL, ks. prof. dr hab. J. Mariański KUL, ks. dr E. Jarmoch).

Jak wspomniano Zakład współpracuje z Sekretariatem Episkopatu Polski. I z tej racji jest ogniwem pośrednim między Sekretariatem a GUS-em w zbieraniu i publikacji statystyki kościelnej. W roku 1991 Zakład zawarł umowę z GUS-em, co do wspólnego zbierania i publikowania statystyki kościelnej. Wyrazem tej współpracy było wspólne wydanie Rocznika Statystycznego *Kościół katolicki w Polsce 1918—1990*. Zakład przygotowuje też tabele statystyczne na temat Kościoła kat. w Polsce do małego i dużego Rocznika Statystycznego wydawanych przez GUS. W Głównym Urzędzie Statystycznym powstał specjalny zespół do statystyki wyznań (którym kieruje dr L. Adamczuk), który ma stały kontakt z Zakładem.

Za zgodą Sekretariatu Episkopatu Polski Zakład przejął (jako pracę zleconą przez GUS) nadawanie identyfikacyjnych numerów statystycznych (REGON) instytucjom kościelnym dla całej Polski. — Zakład współpracuje też z katedrą socjologii religii Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Serie wydawnicze Zakładu Socjologii Religii SAC:

I. Statystyka Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce

1. *Spis duchowieństwa diecezjalnego i zakonnego w Polsce*. (stan na dzień 30. X. 1971) oprac. A. Orszulik, E. Winklarz, W. Zdaniewicz, Poznań—Warszawa 1975.
2. *Kościół katolicki w Polsce 1945—1972. Duchowieństwo i wierni, miejsca kultu, życie religijne*, oprac. ks. W. Zdaniewicz SAK, Pallottinum, Poznań—Warszawa 1978.
3. *Kościół katolicki w Polsce 1945—1978. Duchowieństwo i wierni, miejsca kultu, zgromadzenia zakonne*; oprac. ks. W. Zdaniewicz SAK, Pallottinum, Poznań—Warszawa 1979 (wersja polska, ang. i franc.).
4. *Spis duchowieństwa diecezjalnego i zakonnego w Polsce 1979*, pod red. ks. A. Orszulika SAK i ks. W. Zdaniewicza SAK, Pallottinum, Poznań—Warszawa 1980.
5. *Statystyka Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce 1945—1982. Druga wizyta Jana Pawła II w Polsce 1983*, Pallottinum, Poznań 1983.
6. *Spis duchowieństwa diecezjalnego i zakonnego w Polsce 1985*. (Stan na dzień 1. IX. 1985), oprac. ks. A. Orszulik, ks. W. Zdaniewicz, Pallottinum, Poznań—Warszawa 1985.
7. *Kościół katolicki w Polsce 1987*, oprac. ks. W. Zdaniewicz SAK, Pallottinum, Warszawa 1989.
8. *Spis Duchowieństwa diecezjalnego i zakonnego w Polsce 1991*, red. naukowa: ks. bp A. Orszulik SAK i ks. W. Zdaniewicz SAK, Warszawa 1991.

II. Studia socjologiczno-religijne

1. *Z badań nad religijnością polską. Studia i materiały*, praca zbiorowa, red.: ks. W. Piwowarski i ks. W. Zdaniewicz SAK, Pallottinum, Poznań—Warszawa 1986.
2. J. Mariański, *Dynamika przemian religijności wiejskiej w rejonie*

- plockim w warunkach industrializacji (1967—1976)*, Pallottinum, Poznań—Warszawa 1984.
3. *Religiousness in the Polish society life (chosen problems)*, red.: W. Zdaniewicz SAK, Pallottinum, Warszawa 1981.
 4. J. Baniak, *Socjologia religii i religijności. Bibliografia prac polskich i przekładów obcych za lata 1929—1979*, Pallottinum, Warszawa 1981.
 5. *Religia i życie społeczne*, praca zbiorowa, red.: ks. W. Zdaniewicz SAK, Pallottinum, Poznań—Warszawa 1981.
 6. *Religion and social life*, edited by W. Zdaniewicz SAC, Pallottinum, Poznań—Warszawa 1981.
 7. J. Mariański, *Socjologia moralności. Wprowadzenie i bibliografia prac polskich 1946—1986*, Pallottinum, Poznań—Warszawa 1986.
 8. R. Dzwonkowski, *Polska opieka religijna we Francji 1909—1939*, Pallottinum, Poznań—Warszawa 1988.
 9. P. Taras, *Polonia w Detroit*, Pallottinum, Warszawa 1989.
 10. W. Zdaniewicz, *Some Questions of polish religiosity in the 1980*, Pallottinum, Warszawa.
 11. W. Piwowarski, W. Zdaniewicz, *Religijność polska w świetle badań socjologicznych*, Pallottinum, Warszawa 1990.
 12. E. Firlit, E. Jarmoch, K. Rosa, W. Zdaniewicz, *Rola parafii rzymsko-katolickiej w organizacji życia społecznego na szczeblu lokalnym*, Pallottinum, Warszawa 1990.
 13. J. Mariański, W. Zdaniewicz, *Wartości religijne i moralne młodych Polaków*, Pallottinum, Warszawa 1991.
 14. *Religia w dobie przełomu w Polsce*, red. L. Adamczuk, Pallottinum, Warszawa 1991.
 15. *Troska Kościoła o rodzinę w Polsce*, praca zbiorowa, red.: Teresa Kułowicz, Pallottinum, Warszawa 1992.

(poniższe dwie serie przygotowano przez Redakcję Wydawnictw Instytutu Teologii Apostolstwa i Zakładu Socjologii Religii SAK).

III. Studia pastoralne

1. *Dziecko*, praca zb. pod red. ks. W. Piwowarskiego i ks. W. Zdaniewicza SAK, Poznań—Warszawa 1984.
2. *Rytuał religijny w rodzinie*, praca zb. pod red. ks. W. Piwowarskiego i ks. W. Zdaniewicza SAK, Poznań—Warszawa 1988.
3. *Kościół a środki społecznego przekazu*, praca zb. pod red. ks. J. Chrapka CSMA, Pallottinum Warszawa 1990.

IV. Biblioteka Instytutu Teologii Apostolstwa

1. Stanisław Kobiela, *Niebiańska Jerozolima (od sacrum miejsca do sacrum modelu)*, Pallottinum, Warszawa 1989.
1. Ks. Julian Warzecha SAK, *Znaczenie i pochodzenie biblijnej formuły «pościć słowo»*, Pallottinum, Warszawa 1990.
3. Ks. Kazimierz Nowak SAK, *Bibliografia prac członków polskiej prowincji Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego 1907—1985*, Pallottinum, Warszawa 1989.
4. Aniela Dylus, *Moralność krańcowa jako problem dla katolickiej nauki społecznej*, Pallottinum, Warszawa 1991.
5. Ks. Zbigniew Sareło SAC, *Etyczna doniosłość doświadczenia religijnego. Studium teologiczno-moralne w świetle transcendentnej antropologii K. Rahnera*, Pallottinum, Warszawa 1992.

ks. Witold Zdaniewicz SAK, Warszawa

II. DUSZPASTERSTWO JAKO DZIAŁALNOŚĆ ZORGANIZOWANA

Bibliografia (1963—1992)

Kościół jako znak i narzędzie zbawienia (por. KK 48) oraz zgromadzenie wierzących w Chrystusa (por. KK 2), w którym obecny jest Chrystus przez Ducha Świętego, ma religijny i nadprzyrodzony charakter i rządzi się innymi prawami niż instytucje świeckie. Ale tenże Kościół składa się również z ludzi, niekiedy słabych, którzy muszą nim kierować. Dlatego Kościół, w swojej ludzkiej rzeczywistości, podlega, przynajmniej w jakiejś mierze, zasadom organizacji i kierowania. Bosko-ludzka rzeczywistość eklezjalna musi założyć zewnętrzną działalność, która powinna być działalnością sprawną i owocną. Zastosowanie zasad organizacji i zarządzania do instytucji kościelnych i ich praktycznej działalności jest pomocne w określeniu wielu form posługiwania duszpasterskiego w zmieniających się warunkach społeczno-kulturowych.

Duszpasterstwo, jako działalność całego Kościoła, jest przedmiotem wielu dyscyplin naukowych. Istnieje także możliwość prowadzenia refleksji naukowej nad duszpasterstwem w świetle teorii, metod i technik kierowania zespołami ludzkimi. Problemem wciąż otwartym jest, jak podnieść sprawność działania różnych zespołów duszpasterskich w rozwiązywaniu zadań pastoralnych, jak najskuteczniej wykonywać funkcję kierowniczą na różnych szczeblach życia kościelnego, jak planować i organizować działalność duszpasterską i jaki powinna przyjmować kształt współpraca i koordynacja działalności duszpasterskiej. Pomocą w rozwiązywaniu powyższych problemów może być bibliografia z zakresu organizacji duszpasterstwa, którą prezentujemy poniżej.

1. Struktury organizacyjne Kościoła

- Bednorz H.: *Współczesna parafia miejska*. W: *Dei Virtus*. Red. J. Krucina. Wrocław 1974 s. 55—62.
- Bista S.: *Rady Diecezjalne w służbie wspólnoty kościelnej*. „Wiadomości Diecezjalne Katowickiego” 60: 1985 nr 5 s. 144—150.
- Tenże: *Kuria Diecezjalna w służbie wspólnoty Kościoła partykularnego*. „Wiadomości Diecezjalne Katowickie” 59: 1984 nr 3 s. 89—98.
- Dyduch J.: *Kancelaria parafialna miejscem duszpasterzowania*. „Notificaciones e curia...” 122: 1985 nr 1—3 s. 47—53.
- Tenże: *Funkcja proboszcza i wikariusza parafialnego w świetle nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*. „Notificaciones e curia...” 121: 1984 nr 1—2 s. 14—23.
- Exeler A.: *Od obsłużonej do współtroszczącej się parafii*. „Seminare. Poszukiwania pastoralno-naukowe”. 1983 s. 5—31.
- Heinemann H.: *Parafia jako miejsce służby Kościoła*. „Analecta Cracoviensia” 17: 1986 s. 337—348.
- Hejmo K.: *Parafia w Kościele posoborowym w Polsce*. „W Drodze” 6: 1978 nr 5 s. 5—13.
- Hepp N.: *Neue Gemeindemodelle*. Wien 1971.
- Jonaczyk Z.: *Kapłan — kierownik wspólnoty parafialnej*. W: *Osobowość kapłańska*. Red. J. Majka. Wrocław 1976 s. 201—214.
- Kamiński R.: *Parafia w diecezji i w Kościele powszechnym*. RTK 30: 1983 z. 6 s. 99—117.
- Tenże: *Parafia wspólnotą wspólnot*. W: *Kościół w służbie człowieka*. Red. W. Turek, J. Mariański. Olsztyn 1990 s. 203—217.
- Tenże: *Przynależność do parafii katolickiej*. Lublin 1987.
- Kominek B.: *Parafia jako forma urzeczywistniania się Kościoła*. W: *Dei Virtus*. Red. J. Krucina. Wrocław 1974 s. 23—30.

- Krawczyk W.: *Dziekan we wspólnocie dekanalnej*. „Studia Płockie” 8: 1980 s. 61—75.
- Krucina J.: *Ośrodek grup religijnych w parafii*. „Colloquium Salutis” 20: 1988 s. 69—84.
- Mariański J.: *Kapłan jako kierownik wspólnoty parafialnej*. W: *Osobowość kapłańska*. Red. J. Majka. Wrocław 1976 s. 229—237.
- Tenże: *Parafia miejska jako grupa społeczna*. ChS 8: 1977 nr 3 s. 69—84.
- Tenże: *Male grupy szansą apostołstwa świeckich*. HD 55: 1986 nr 1 s. 40—46.
- Mazzoleni A.: *La funzione della parrocchia nella Chiesa*. „Presbiteri” 8: 1971 nr 9 s. 587—606.
- Tenże: *Verso un nuovo tipo di parrocchia*. „Presenza pastorale” 40: 1970 nr 4 s. 275—284.
- Miastkowski H.: *Duszpasterz w kancelarii parafialnej*. W: *Powołanie człowieka. W służbie Ludowi Bożemu*. Red. B. Bejze. Poznań 1983 s. 411—421.
- Müller A.: *Pfarrer — Laie — Gemeinde*. „Diakonia” 1: 1966 s. 12—28.
- Nowak M.: *Biskup w diecezji i liturgia*. „Warmińskie Wiadomości Diecezjalne” 33: 1978 nr 2—3 s. 117—126.
- Padacz W.: *Konferencja Episkopatu jako zaktualizowana forma dawnych synodów partykularnych*. „Wiadomości Archidiecezjalne Gnieźnieńskie” 24: 1970 nr 10 s. 236—239.
- Pawluk T.: *Struktury kolegialne w posoborowym prawie kanonicznym*. „Studia Warmińskie” 6: 1969 s. 347—375.
- Pascher G.: *Biskup i prezbiterium*. „Concilium” (pol) 1965/66 nr 1—10 s. 107—110.
- Perzyński A.: *Parafia w świetle teologii Kościoła lokalnego*. W: *Dziś i jutro parafii*. Red. Bp A. Lepa. Łódź 1991 s. 47—75.
- Pękalski J.: *Specyfika struktur prawnych wspólnoty parafialnej*. W: *Dziś i jutro parafii*. jw. s. 75—118.
- Piwowarski W.: *Problemy duszpasterskie parafii terytorialnych*. RTK 32: 1985 z. 6 s. 69—78.
- Pluta W.: *Biskup w diecezji*. AK 58: 1966 z. 3 nr 344 s. 147—155.
- Tenże: *Wspólnota parafialna i jej zespoły apostołskie*. RTK 32: 1985 z. 6 s. 93—98.
- Potocki A.: *Parafie bieszczadzkie*. Przemysł 1987.
- Tenże: *Rodzina a parafia*. ChS 12: 1980 z. 7—8, nr 91—92 s. 37—50.
- Rak R.: *Parafia wspólnota i parafia instytucja. Aspekt pastoralny*. RTK 32: 1985 z. 6 s. 37—49.
- Tenże: *Katedra Organizacji-Duszpasterstwa*. RTK 32: 1985 z. 6 s. 134—141.
- Roos L.: *Gemeindestruktur und Gemeindepastoral*. LS 24: 1975 H. 1 s. 50—65.
- Ruch J.: *Solidarność kapłańska. Wspólnota prezbiterów diecezjalnych*. Toronto 1982.
- Rybczyk J.: *Przemiany strukturalne w kanonicznej organizacji parafii*. W: *Dei Virtus*. Red. J. Krucina. Wrocław 1974 s. 63—80.
- Schultz H. M.: *Die Sorge der Gemeinde um die Kirchendistanzierten*. LS 28: 1978 H. 4—5 s. 253—259.
- Sikorski J.: *Kierowanie parafią według metody «zarządzanie przez cele»*. „Warszawskie Studia Teologiczne” 1: 1983 s. 339—359.
- Sobczyk W.: *Nowe struktury duszpasterskie we współczesnym Kościele*. „Częstochowskie Studia Teologiczne” 1: 1973 s. 147—156.
- Sztafrowski E.: *Współpracownicy biskupa diecezjalnego w pasterskim postępowaniu*. Warszawa 1977.
- Słezak G.: *Współodpowiedzialność świeckich za Kościół poprzez diecezję i parafię*. „Częstochowskie Studia Teologiczne” 8: 1980 s. 205—212.
- Szafranski A. L.: *W poszukiwaniu teologii parafii*. RTK 12: 1965 z. 3 s. 21—41.

- Tokarczuk I.: *Parafia wiejska i jej przemiany*. HD 34: 1966 nr 1 s. 30—37.
 Tenże: *Parafia wobec przemian kulturowych na wsi*. W: *Dei Virtus*. jw. s. 45—54.
 Weron E.: *Świeccy we wspólnocie parafialnej*. HD 44: 1976 nr 3 s. 170—177.
 Weryński H.: *Parafia dziś i jutro*. „Życie i Myśl” 26: 1976 nr 5 s. 63—68.
 Wien H.: *Gemeindeverständnis des Konzils und der Synode*. W: *Kirche von unten. Alternative Gemeinden*. Hrsg von H. Frankennölle, München 1981 s. 62—77.
 Więsyk K.: *Znaczenie małych wspólnot dla programu urzeczywistniania się Kościoła*. Coll. Theol. 59:1989 f. 2 s. 102—111.
 Wiestuba H.: *Wspólnota parafialna*. Olsztyn 1983.
 Woronowski F.: *Parafia wspólnotą wiary i miłości*. „Gorzowskie Wiadomości Kościelne” 24:1981 nr 9—10 s. 253—255.
 Tenże: *Formacja religijnego życia parafii*. Łomża 1980.
 Wójtowicz S.: *Duszpasterz we wspólnocie parafialnej*. HD 66:1974 nr 4 s. 249—255.
 Wronka A.: *Zadania biskupów w diecezji*. AK 60:1968 z. 3—4 nr 356—357 s. 214—221.
 Zulehner P. M.: *Prieserrmangel praktisch. Von der versorgten zur sorgenden Pfarrgemeinde*. München 1983.
 Żuchowski A.: *Zakonnicy w pracy duszpasterskiej Kościoła. W: Powołanie człowieka. W służbie Ludowi Bożemu*. Red. Bp B. Bejze. Poznań 1983 s. 665—677.

2. Funkcja kierownicza w Kościele

- Greeley A.: *Kierownictwo w Kościele przyszłości*. „Concilium” (pol.) 1971 nr 1—5 s. 65—72.
 Jonaczyk Z.: *O nowy styl kierowania parafią*. „Poznańskie Studia Teologiczne” 2:1978 s. 111—120.
 Kamiński R.: *Funkcja kierownicza Kościoła jako problem teologii pastoralnej*. RTK 35:1988 z. 6 s. 51—62.
 Klostermann F.: *Demokracja i hierarchia w Kościele. Przemiany w kierowaniu Kościołem*. Coll. Theol. 42:1975 nr 2 s. 5—20.
 Kudroń C.: *Zmiany w formach zarządzania Kościołem*. HD 39:1971 nr 1 s. 83—99.
 Lambert B.: *Nowy typ biskupa*. W: *Nowy obraz Kościoła po Soborze Watykańskim II*. Red. B. Lambert. Warszawa 1968 s. 96—102.
 Mariański J.: *Życie parafią. Socjologiczne aspekty kierowania wspólnotą parafialną*. Wrocław 1984.
 Tenże: *Style kierowania parafią*. AK 66:1974 z. 2 nr 391 s. 285—299.
 Mc Kenzie J. L.: *Władza w Kościele*. Warszawa 1972.
 Milot G.: *Theories modernes de l'organisation et structures ecclesiales*. Paris 1967 (mps pracy doktorskiej. Biblioteka Instytutu Katolickiego w Paryżu).
 Sikorski J.: *Kierowanie parafią w świetle teorii organizacji i zarządzania. Studium pastoralne*. Lublin 1978 (mps pracy doktorskiej. Archiwum Biblioteki KUL).
 Sztáfrowski E.: *Posługa biskupa w Kościele partykularnym*. W: *W kierunku chrześcijańskiej kultury*. Red. Bp B. Bejze. Warszawa 1978 s. 350—365.
 Wójcik W.: *Udział katolików w zarządzie Kościołem*. AK 58:1966 z. 4 s. 209—222.
 Zottl A.: *Management des Geistes. Menscheführung und Seelsorge*. Kö nigstein 1979.
 Żurowski M.: *Hierarchiczne funkcje zarządzania Kościołem*. Warszawa 1979.

3. Planowanie duszpasterskie

- iupak E.: *Planowanie duszpasterstwa*. „Człowiek i Światopogląd” 2:1969 nr 7—8 s. 139—142.
- Daiber K. F.: *Kirchenleitung und Kirchenplanung*. W: *Praktische Theologie heute*. Hrsg. F. Klostermann, R. Zeffass. München — Mainz 1974 s. 539—553.
- Tenże: *Leitung in der Ortsgemeinde*. W: *Gemeindepraxis*. Hrsg. N. Greinacher, N. Mette, W. Möhler. Mainz 1979 s. 180—197.
- Feizler H.: *Erstellung eines Pastoralplanes für die Gemeinde*. „Diakonia” 6:1975 s. 120—126.
- Friedberger W.: *Pastorale Planung. Handreichung zur Planung der Seelsorge in der Pfarrei*. Würzburg 1976.
- Golomb E.: *Seelsorgeplanung in der Grosstadt*. „Trier Theologisches Zeitschrift” 73:1963 s. 129—149.
- Greinacher N.: *Die Planung in der Kirche*. W: *Handbuch der Pastoral-Theologie*. Hrsg. F. X. Arnold F. Klostetrmann u.a. Bd. IV. Freiburg im Br. 1970. s. 603—617.
- Houtart F., Goddijn W.: *Duszpasterstwo całościowe i planowanie duszpasterskie*. „Concilium” (pol.) 1965/66 nr 1—10 s. 166—178.
- Houtart F.: *Planowanie parafii miejskiej*. W: *Ludzie—Wiara—Kościół. Analizy socjologiczne*. Warszawa 1966 s. 333—347.
- Tenże: *Gesamtpastoral und Pastoralpläne*. „Concilium” 1:1963 s. 175—184.
- Laloux J.: *Planowanie parafii wiejskiej*. W: *Ludzie—Wiara—Kościół*. jw. s. 363—388.
- Mariański J.: *Planowanie i organizacja duszpasterstwa w świetle socjologii kierownictwa*. ChS 5:1974 nr 3 s. 20—42.
- Sokolski A.: *Program badania dzielnic w celu zaplanowania parafii*. W: *Ludzie—Wiara—Kościół*. jw. s. 348—362.
- Selg O.: *Geisichtspunkte zu pastoralen Planung*. „Lebendige Seelsorge” 27:1976 H. 5 s. 328—332.
- Triebel L.: *Das Gestern — Basis für Morgen? Überlegungen für die Seelsorgeplanung der Pfarre Oberwart*. W: *Sacerdos et Pastor semper ubique*. Wien 1972 s. 65—74.

4. Organizowanie duszpasterstwa

- Bednorz H.: *O większe zastosowanie dialogu w duszpasterstwie współczesnym*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 4:1971 s. 139—142.
- Bilicki L.: *Organizacja i problematyka Wielkiej Nowenny przed Tysiącleciem chrześcijaństwa (1957—1965)*. Lublin 1984. (mps pracy doktorskiej w Archiwum Biblioteki KUL).
- Blachnicki F.: *Nowy obraz Kościoła — nowe duszpasterstwo*. W: *W nurcie zagadnień posoborowych*. T. 5. Warszawa 1972 s. 411—441.
- Burdzy A.: *Organizacja duszpasterstwa w dekanacie żurawickim*. Lublin 1989 (mps pracy magisterskiej w Archiwum Biblioteki KUL).
- Cywiński B.: *Myśli o polskim duszpasterstwie*. „Znak” 1971 nr 204 s. 689—732.
- Doroszewski K.: *Potrzeby ludzkie a duszpasterstwo*. „Życie i Myśli”. 27:1977 nr 7—8 s. 184—188.
- Forycki R.: *Duszpasterstwo małych wspólnot*. W: *Powołanie człowieka. W służbie Ludowi Bożemu*. jw. s. 465—478.
- Gościmski A.: *Organizacja Kościoła rzymskokatolickiego na szczeblu diecezji*. „Kalendarz Rodziny Katolickiej” 1984 s. 75—85.
- Golomb E.: *Teoretyczne rozważania nad modelem działalności duszpasterskiej w mieście*. W: *Ludzie—Wiara—Kościół*. jw. s. 311—332.
- Grygotowicz J.: *Uroczystość I Komunii Świętej w Polsce jako pro-*

- blem pastoralny. W.: *Eucharystia w duszpasterstwie*. Red. A. L. Szafrański. Lublin 1977 s. 255—306.
- Jarosz J.: *Organizacja duszpasterstwa parafii Zwolen.* Lublin 1984. (mps pracy magisterskiej w Archiwum Biblioteki KUL).
- Jestadt J.: *Jak sobie wyobrażam pracę w parafii wiejskiej*. HD 41: 1973 nr 4 s. 280—289.
- Kamiński R.: *Teoria działania Kościoła jako problem teologii pastoralnej*. RTK 29:1982 z. 6 s. 55—68.
- Kondeja S.: *Organizacja pracy duszpasterskiej w parafii. Badania czasu pracy księży w parafiach różnych wielkości w diecezji siedleckiej*. Warszawa 1976 (mps pracy magisterskiej w Archiwum Biblioteki KUL).
- Krucina J.: *W poszukiwaniu elementów duszpasterstwa integralnego*. „Colloquium Salutis” 3:1970 s. 197—210.
- Lambert B.: *Nowe kierunki duszpasterstwa*. W: *Nowy obraz Kościoła po Soborze Watykańskim II*. jw. s. 228—241.
- Majka J.: *Perspektywy duszpasterstwa parafialnego*. W: *Dei Virtus*. jw. s. 89—100.
- Olszewski M.: *Organizacja duszpasterstwa parafialnego w świetle socjologii kierownictwa*. „Wiadomości Kościelne Archidiecezji w Białymstoku” 16:1980 nr 3/77 s. 58—63.
- Pabiasz W.: *Zadania i troski duszpasterskie Kościoła w Polsce*. HD 41:1975 nr 2 s. 85—94.
- Pawlina K.: *Duszpasterstwo młodzieży w Polsce w latach 1945—1989 na podstawie akt Komisji Episkopatu do Spraw Duszpasterstwa Młodzieży*. Lublin 1992 (mps pracy doktorskiej w Archiwum Biblioteki KUL).
- Petruczenko H.: *Przygotowanie do małżeństwa w Diecezji Siedleckiej (1945—1979)*. Lublin 1979 (mps pracy magisterskiej w Archiwum Biblioteki KUL).
- Piwowarski W.: *Zasadnicze problemy Kościoła współczesnego warunkujące kierunki prac duszpasterskich w najbliższych latach*. W: *Problemy Duszpasterskie*. T. 10. Warszawa 1986 s. 61—75.
- Tenże: *Próby rekonstrukcji wspólnoty parafialnej*. „Znak” 21:1969 nr 184 s. 1305—1320.
- Tenże: *Duszpasterstwo wiejskie dziś*. „Więź” 1984 nr 6 s. 29—45.
- Potocki A.: *Duszpasterstwo realizowaniem ewangelizacyjnych zadań Kościoła diecezjalnego*. „Colloquium Salutis” 14:1982 s. 261—277.
- Radosz W.: *Duszpasterstwo w procesie przemian*. „Życie i Myśl” 23:1973 nr 2 s. 29—34.
- Rak R.: *Duszpasterstwo w Kościele po II Soborze Watykańskim*. AK 78:1986 z. 1 nr 464 s. 97—112.
- Rzepa E.: *Organizacja i problematyka przygotowania do małżeństwa w Diecezji Lubelskiej (1945—1982)*. Lublin 1982 (mps pracy magisterskiej w Archiwum Biblioteki KUL).
- Soltysik A.: *Jak zorganizować Katolickie Stowarzyszenia Młodzieży w parafii*. W: *Ewangelizacja młodzieży. Program duszpasterski na rok 1991/92*. Katowice 1991 s. 254—262.
- Spólny J.: *Organizacja duszpasterstwa parafii św. Anny w Białej Podlaskiej*. Lublin 1988 (mps pracy magisterskiej w Archiwum Biblioteki KUL).
- Wojdat T.: *Organizacja pracy duszpasterskiej w parafii (Bilans czasu pracy)*. W: *Powołanie człowieka. W służbie Ludowi Bożemu*. jw. s. 399—410.
- Wojaczek K.: *Sakramentalność małżeństwa jako podstawa organizacji duszpasterstwa małżeństw*. RTK 37:1990 z. 6 s. 17—27.

5. Koordynowanie i współpraca duszpasterska

- Greinacher N.: *Die brüderliche und kollegiale Gemeinde*. W: *Kirche in der Stadt*. Hrsg. Österreichische Seelsorgeinstitut. Wien—Basel—Freiburg 1968 s. 42—49.
- Instrukcja Episkopatu Polski o współpracy zakonnic z duszpasterstwem parafialnym. „Wiadomości Diecezjalne Katowickie” 54:1979 nr 3 s. 90—93.
- Majka J.: *Współdziałanie i odpowiedzialność w duszpasterstwie*. HD 35:1967 nr 4 s. 231—239.
- Małyśiak A.: *Współpraca proboszcza z grupą wikariuszów*. HD 39:1970 nr 2 s. 104—117.
- Michalik J.: *Współpraca kapłana z wiernymi w realizacji zadań Kościoła w świecie*. AK 72:1980 z. 2 nr 431 s. 354—363.
- Należy uregulować kolegiąlną współpracę różnorodnych grup w Kościele*. (Rozmowa z K. Rahnerem). „Więź” 1970 nr 11 s. 41—45.
- Pluta W.: *Współpraca wiernych w parafialnej pracy duszpasterskiej*. Gorzów 1974 (mps).
- Rak R.: *Odpowiedzialność wspólnoty parafialnej za przygotowanie do życia w rodzinie*. HD 53:1985 nr 4 s. 293—296.
- Szarkowski J.: *Idea partnerstwa w posłudze duszpasterskiej*. HD 44:1976 nr 1 s. 17—19.
- Ślęzak G.: *Współodpowiedzialność świeckich za Kościół poprzez diecezję i parafię*. „Częstochowskie Studia Teologiczne” 8:1980 s. 205—212.
- Wójtowicz S.: *Autorytet i kolegiąlność w parafii*. HD 48:1980 nr 1 s. 249—255.

III. WYKŁADY DLA DUCHOWIEŃSTWA W KUL

W dniach 27—28 sierpnia 1992 r. odbyły się w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Duszpasterskie Wykłady Akademickie, zwane inaczej Wykładami dla Duchowieństwa pod hasłem: *Nowa Ewangelizacja* odpowiedzią na wyzwania obecnego czasu.

Po uroczystej inauguracji (Msza św. pod przewodnictwem Prymasa Polski, J. kard. Glempa, homilię wygłosił metropolita lubelski, abp. B. Pylak) rektor KUL ks. prof. S. Wielgus powitał wszystkich uczestników otwierając tym samym tegoroczne wykłady.

Autorem pierwszego z nich (*«Nowa Ewangelizacja» a życie polityczne*) był Prymas Polski. Z naciskiem podkreślił, iż wyrażenie „nowa ewangelizacja” nie oznacza zmiany ponadczasowego depozytu wiary, lecz uzdalnianie Kościoła do przekazywania wartości ewangelicznych współczesnym ludziom. Kościół obecnie zwraca większą uwagę, że nowymi podmiotami głoszenia ewangelii powinni być wszyscy: świeccy, zakony, rodziny, ale konieczna jest autoewangelizacja. Świeccy członkowie Kościoła mają obowiązek uczestnictwa w życiu publicznym. To oni przez bezpośredni udział w życiu politycznym powinni kształtować je według zasad moralnych. Pozostałe wykłady zostały zgrupowane w trzy bloki, po których odbywały się dyskusje.

W pierwszym z nich znalazły się referaty: prof. dr. M. Gogacza — Warszawa (*Nurt antyhierarchiczny w Kościele [źródła antyklerykalizmu]*); ks. prof. dr. T. Stycznia — Lublin (*«Nowa Ewangelizacja» obroną przed zniewoleniem*); ks. prof. dr. K. Kocha — Luzern (Szwajcaria) (*Szkice i problemy «Nowej Ewangelizacji» na Zachodzie — jako animacja i przestroga dla Polski*).

Prof. Gogacz omówił źródła antyklerykalizmu i antyhierarchiczności, które swój początek biorą z dominacji idealizmu filozoficznego oraz społeczno-socjologicznych wyjaśnień roli kapłana.

Prof. Koch dużą uwagę w swej wypowiedzi poświęcił krytyce występującej na Zachodzie i różnym treściom nadawanym terminowi „nowa ewangelizacja”. Według niego w nowoczesnych społeczeństwach największe

niebezpieczeństwa nie wiążą się z wyborem wiara-niewiara, lecz wiara-zabobon.

Główna teza referatu prof. Stycznia zawierała się w twierdzeniu, iż reewangelizacja Europy polega na reedukacji sumienia, ponieważ największym problemem współczesnej Europy to głęboko zdeformowane sumienie.

Drugi blok objął referaty: ks. prof. W. Piwowarskiego — Lublin (*Tło społeczno-polityczne i religijne punktem wyjścia «Nowej Ewangelizacji»*); ks. bp. prof. T. Pieronka — Kraków (*«Nowa Ewangelizacja» w II Synodzie Plenarnym Polski*); ks. prof. A. Szafrąńskiego — Lublin (*«Nowa Ewangelizacja» jako znaki czasu*).

Według ks. prof. Piwowarskiego Kościół w Polsce skutecznie niwelował skutki laicyzacji sterowanej nie doceniając jednocześnie laicyzacji spontanicznej. Wartości podstawowe, które nadają sens i tożsamość społeczeństwu i państwu nie są uświadamiane w okresie przeobrażeń jakie dokonują się w Polsce.

Kościół w Polsce przestaje być Kościołem ludowym, czyli siłą społeczną wywierającą wpływ na „całościowe społeczeństwo” i staje się jednym z segmentów tego społeczeństwa.

Sytuacja społeczno-polityczna domaga się reakcji Kościoła opierającej się na katolickiej nauce społecznej. Kościół nie może identyfikować się z żadną partią polityczną, ale powinien oceniać programy partyjne z punktu widzenia wartości chrześcijańskich.

W duchu „nowej ewangelizacji” należałoby zatroszczyć się o rozbudowanie w Kościele w Polsce struktur pośrednich oraz o zaprzestanie traktowania katolików świeckich jako elementu biernego, co w sposób widoczny występuje w modelu duszpasterskim „pasterz-trzoda”.

Odnowa Kościoła i religijności dokona się wówczas, gdy jego działalność będzie bardziej adekwatna do istniejących potrzeb i problemów katolickiego społeczeństwa, a także gdy katolicy bardziej niż dotychczas zaangażują się w działalność Kościoła i pogłębia własne życie religijne.

Ks. bp. prof. Pieronek zwrócił uwagę iż II Synod Plenarny Polski dotyczy całego narodu polskiego. Chodzi o to, aby współodpowiedzialność katolików świeckich za Kościół nie objawiała się tylko w warunkach krańcowych (np. budowa kościołów). Niemalym problemem dla obrad Synodu jest szybko zmieniająca się sytuacja w Polsce dezaktualizująca jej ocenę. W okresie od stycznia 1989 do stycznia 1991 r. wypracowano 16 tekstów tego typu, które przestały być aktualne. Ks. biskup wysunął także ciekawy postulat, aby w poszczególnych diecezjach tworzyć grupy studiujące treści dokumentów Soboru Watykańskiego II.

Ks. prof. Szafrąński wymienił wielkie ruchy świeckich, które w przeszłości przyczyniły się do ewangelizacji i odnowy Kościoła (np. ruch franciszkański w XIII w.). Zwrócił także uwagę, że Sobór Watykański II uświadomił powołanie ewangelizacyjne świeckim, ale w dalszym ciągu brak jest rad pastoralnych dla jego realizacji. Nie wykorzystuje się również dostatecznie pomocy już istniejących, jak chociażby bardzo bogatej w treści katechezy papieskiej o 10-ciu przykazaniach wygłoszonej w czasie ostatniej pielgrzymki do Polski przez Jana Pawła II.

W ostatnim bloku tematycznym wygłosili referaty: ks. lic. A. Pietrzak — Vitoria (Brazylia) *Eklezjalne wspólnoty podstawowe w Ameryce Łacińskiej jako model «nowej ewangelizacji»*; dr S. Gennarini — Milano (Italia) *Próby «Nowej Ewangelizacji» w katechezie dla dorosłych i ruchach nieformalnych* oraz ks. doc. T. Zasepa — Lublin (*«Nowa ewangelizacja» jako zadanie stojące przed polskimi mass-mediami*).

Ks. Pietrzak przedstawił interesującą organizację „grup podstawowych”, które zaczęły powstawać w Brazylii w latach 60-tych. Mają one charakter religijny i pastoralny, i grupują od 10-ciu do 30-tu rodzin. Parafie w ten sposób dzielą się na mniejsze jednostki (wg ulic, osiedli, wsi),

a jednocześnie stają się centrami koordynacyjnymi. Do rad parafialnych należą ich liderzy. Według autora znaczenie ich to: skuteczne dotarcie do ludzi, pole działania dla laikatu, bliższy kontakt z duszpasterzem oraz większe poczucie wspólnoty lokalnej.

Dr S. Gennarini, należący do neokatechumenatu i będący „wędrującym katechetą” opowiedział historię swego „powtórnego nawrócenia”, genezę powstania tego ruchu oraz o akcji prowadzonej w krajach najbardziej zdechrystianizowanych przez całe rodziny należące do tej formacji (ponad 200 rodzin z neokatechumenatu jest obecnie zaangażowanych w ten typ działalności).

Ks. doc. Zasepa po zapoznaniu słuchaczy z akcjami odbywającymi się pod hasłem „nowej ewangelizacji” przez fundację o tej nazwie (np. rekolekcje ogólnoswiatowe i kontynentalne dla biskupów, szkoły świeckie, misje, biuletyny i inne wydawnictwa) zwrócił uwagę na treści i tematykę, które powinny znaleźć miejsce w mass-mediach, aby służyły celom duszpasterskim.

W Duszpasterskich Wykładach uczestniczyło około 300 osób, zarówno duchownych jak i świeckich.

Teresa Podgórska, Lublin